

Summary

John Meyendorff

DOES CHRISTIAN TRADITION HAVE A FUTURE?

The author emphasizes that the tradition and eschatology are inseparable, since Alpha and Omega coincide. Historically there are three types of understanding of eschatology:

- a) eschatology turning apocalyptic;
- b) the opposite of the apocalyptic eschatology is humanistic and optimistic understanding of history; the belief that the historical process is controlled by man as a rational progress;
- c) eschatology based on the biblical concept of prophecy. Man is free to choose between death and life. Such an eschatology is called conditional eschatology, and is the only theologically acceptable basis for the idea of tradition.

Protestantism has relativized the value of Tradition in a pluralism of »denominations«. In Roman-Catholicism — as, of course, in Orthodoxy — Tradition is a central reality of the Church, the understanding of which led to the mediaeval schism between Rome and Orthodoxy. Rome insisted on the centralness of the Pope, and Orthodoxy on the concensus of conciliarity of all the local Churches.

With the breakdown of the monolytic discipline the Roman Church of today is a place of conflicting understandings of the Holy Tradition. Post-Vatican II Roman-Catholic theology envisages the historical relativity of doctrinal relations. It became suspicious against traditional consistency. It admits even contradictions in order to meet different historical situations, but that would mean that there is no such a thing as a single Christian Tradition. The problem of unity then is to be solved by direct return to the absolutism of the mediaeval papacy.

In the Orthodox view, the entire Church — and not only the patriarchs or even ecumenical councils — is responsible for the Tradition. There is no ecclesial authority that would be able to impose changes or reforms. Changes, nevertheless, do take place, but they always require a slow process of universal »reception«.

The New Testament gave no rosy picture of the success of the Christian message in history. The mystery of Christ as new life liberated us from both conceptualism and the law. The Tradition preserves Church's experience of the unchangeable and inexhaustible Logos Incarnate.

This article was published in *St. Vladimir's Orthodox Theological Quarterly*, New York 1982, pp. 139—154.

Младен Пурић

О СВЕТОМ ПРЕДАЊУ

СВЕТО ПРЕДАЊЕ је једно од централних библијских и теолошких појмова и основних истина наше вере. „Предање је сведочанство Духа Светога, непрекинуто Откривење и проповед благовести Духа... Да бисмо прихватили и схватили Предање, треба да живимо у Цркви, треба да имамо сазнање и осећање благодатног присуства Господа у њој, треба да осетимо благодатни дах Духа Светог у Цркви... Предање није само један заштитни, конзервативни принцип, него је оно, пре свега,

принцип рашћења и препорода. Предање је стално пребивање Духа Светога у Цркви, а не само памћење и понављање речи.“

Ове речи савременог православног богослова оца Георгија Флоровског сведоче о Предању као живој стварности и његовој динамичности, као и стваралачкој верности Богочовечанском Предању у Цркви. Међутим, сведоци смо великог продора секуларизације и атеизма на нашим просторима, тако да је дошло до погрешног схватања Предања и до појаве „људских предања“ (ср. Кол. 2, 8) у крилу Цркве. Тога је било, наравно, и у прошлости, нарочито на Западу... Због тога, ми православни увек морамо препознати и схватити знаке и насушне потребе нашег времена и, покушати да благодатним даром разликујемо Богочовечанско предање од „предања“ у Цркви, изражених кроз историју, уметност, архитектуру, музику, богослужење, беседништво и друге људске делатности.

Руководени актуелношћу ове теме, студенти Богословског факултета СПЦ у Београду организовали су Трибину на тему Богочовечанско предање и људска предања у Цркви. У овој трибини су учествовали и држали предавања поред професора и студената Факултета, професор из Солуна др Јоанис Фундулис и Преузвишени надбискуп и митрополит београдски др Франчишек Перко, као и неки културни радници Београда. Тим поводом, пошто студенти нису у могућности да објаве зборник радова, за сада објављујемо неколико радова о Предању, а због изузетне важности ове теме, дајемо овде и кратак преглед штампаних чланака по нашим часописима.

Поред места у Светом Писму, која сведоче о Предању (види у књ.: В. Михајловски, Библијско-богословски речник, Ниш 1934, 234) и многобројних места из Светих отаца, данас имамо много објављених књига које говоре директно или индиректно о Предању. Поменућемо овде код нас дело оца Јустина Поповића, које је верно сведочанство о Предању и, богословско стваралаштво у Светоотачком Предању Цркве.

Л и т е р а т у р а

1. Георгије Флоровски, *Функција предања у Старој Цркви, Саборност Цркве I* — зборник Богословског факултета, Београд 1986, 197—218, превод Ј. Олбине.

2. Др Јован Романидис, *Откривење, Св. Предање, Св. Писмо и непогрешивост*, Теолошки погледи, 4, Београд 1976, 221—245, — превод јеромонаха Амфилохија Радовића.

3. Др Георгије Галитис, *Откривење, богонадахнутост и тумачење Св. Писма*, Теолошки погледи 3—4, Београд 1984, 263—269, превод ђакона Радомира Ракића.

4. Калист Вер, *Свето Предање — извор православне вере*, Православни мисионар, 2. Бгд. 1982. 72—77, превод јеромонаха Атанасија.

5. Георгије В. Флоровски, *Откривење, философија и теологија*, Православна мисао, 1—2, Бгд. 1975, 45—55, превод Д. Калезића.

6. Владан Поповић, *Митологија, дијалектика и Свето Откривење*, Православна мисао, св. 32, Бгд. 1985, 26—43.

7. Сергије Булгаков, *Разговор између Бога и човека*, Православна мисао, 1—2, Бгд. 1967, 47—68, превод Димитрија Калезића.
8. Др Атанасије Јевтић, *Богословље и предања*, Теолошки погледи, 1—2, Бгд. 1984, 67—79.
9. Др Атанасије Јевтић, *Васељенски сабори и живо предање Цркве*, Богословље 1—2, Бгд. 1973, 43—80.
10. Др Георгије Флоровски, *Григорије Палама и светоотачко предање*, Теолошки погледи, 1, Бгд. 1972, 27—37, превод јеромонаха Иринеја Буловића.
11. Др Артемије Радосављевић, *Отац Јустин у светоотачком предању*, Теолошки погледи 1—2, Бгд. 1984, 95—109.
12. Константин Каварнос, *Византијска мисао и уметност*, Бгд. 1978 (сепарат).
13. Др Христо Јанарас, *Апофатичко богославље и византијска архитектура*, Теолошки погледи 3, Бгд. 1977, 125—131, превод јеромонаха Иринеја Буловића.
14. Еп. Павле, *О архитектури*, Гласник СПЦ 3, Бгд. 1986, 64—67.
15. Амфилохије Радовић, *Покрет Кољивара, духовно-литургијски препород и грчка црквена братства*, Гласник СПЦ 3, Бгд. 1976, 45—53.
16. Еп. Павле, *О посту*, Гласник СПЦ 1, Бгд. 1976, 13—19; ср. Гласник СПЦ, 10, Београд, 1984, 215—217; ср. ГСПЦ 3, 1978, 91—94.
17. А. Шмеман, *Светиња светима — о причешћу*, Православни мисионар 2, 3, 4, Београд, 1988, излази у наставцима.
18. Даница Петровић, *Осмогласје и Осмогласник у византијској и српској традицији*, Зборник Матице Српске 1, Нови Сад, 1987, 11—17.
19. Милорад Лазић, *Етос византијског црквеног појања*, Теолошки погледи, 3—4, Београд, 1984, 237—243.
20. Г. Флоровски, *Свети Јован Златоуст пророк милосрђа*, Теолошки погледи 1—2, Београд 1982, 48—53.
21. Јеромонах Амфилохије, *Светосавско просветно предање и просвећеност Д. Обрадовића*, Богословље 1—2, Бгд. 1981, 23—49.
22. Димитрије Богдановић, *Рецепција византијске књижевности у средњевековојној Србији*, Књижевна реч XVI, 307, 1, 23.
23. Атанасије Јевтић, *Косовски завет, Од Косова до Јадовна*, Београд 1987, 203—221.
24. Радован Самарцић, *Око историјског и легендарног у косовском предању*, Задужбине Косова, Бгд. Призрен 1987, 563—566.
25. Др Јован Саввас Романидис, *Православна духовност*, Гласник СПЦ 8, Бгд. 1969, 195—58.
26. Др Амфилохије Радовић, *Православна црква и њен историјски и духовни живот*, Богословље 1—2, Бгд. 1975, 17—27.
27. Др Јован Мајендорф, *Православно богословље у савременом свету*, Гласник СПЦ 1, Бгд. 1970, 39—46, превод еп. Данила.
28. Др Иринеј Буловић, *Теологија дијалога по светом Марку Ефеском*, Теолошки погледи 1, Бгд. 1975, 5—35.

29. Прот. Г. Флоровски, *Етос Православне Цркве*, Гласник СПЦ 5, Бгд. 1964, 158—164, превод о Атанасија Јевтића.

30. Јерођакон Атанасије, *О следовању Светим оцима*, Гласник СПЦ 7, Бгд. 1963, 260—270.

31. Јеромонах Артемије, *Предање и Црква*, Теолошки погледи 2, Београд, 1971, 106—118.

Ово није исцрпна библиографија. Постоји огромна литература на грчком, руском, енглеском, француском, немачком и на другим језицима света, са којих су преведени чланци Л. Успенског, Г. Флоровског и Ј. Мајендорфа објављени у овом броју „Теолошких погледа“.

Наводимо само три књиге на енглеском језику:

1. Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition I—II*, Chicago, University of Chicago Press, 1971, 1974.

2. John Meyendorff, *Living Tradition*, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1985.

3. Vladimir Lossky, *In the Image and Likeness of God*, New York 1985.

S u m m a r y

Mladen Purich

ON THE HOLY TRADITION

This article is written on the occasion of a series of lectures organized by the students of the Orthodox Theological Faculty under the theme »Divine Tradition and Human Traditions in the Church« as well as of the three articles by L. Uspensky, G. Florovsky and J. Meyendorff published in this volume. The author presents bibliography on the Holy Tradition.